

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 361

Agrobiznes 2014

Rozwój agrobiznesu

**w okresie 10 lat przynależności Polski
do Unii Europejskiej**

Redaktorzy naukowci

Anna Olszańska

Joanna Szymańska

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Joanna Świrska-Korlub

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-462-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Halina Bartkiewicz , Czynniki wpływające na decyzje o obrocie ziemią rolniczą na przykładzie województwa lubuskiego.....	11
Katarzyna Boratyńska , Mechanizm bankructwa wybranego przedsiębiorstwa spożywczego	20
Katarzyna Domańska, Anna Nowak , Konkurencyjność polskiego rolnictwa na rynku Unii Europejskiej	29
Ludosław Drelichowski, Grzegorz Oszućik , Niektóre uwarunkowania rozwoju agrobiznesu w okresie po akcesji Polski do Unii Europejskiej	38
Maciej Dzikuć , Znaczenie wykorzystania współspalania biomasy w produkcji energii elektrycznej w Polsce	48
Maria Golinowska , Tendencje do zmian w nakładach na chemiczną ochronę rolnictwa w Polsce po roku 2004	57
Michał Jasiulewicz , Potencjał agrobiomasy lokalnej podstawą rozwoju biogazowni na przykładzie województwa zachodniopomorskiego	66
Elżbieta Kacperska , Konkurencyjność polskich artykułów rolnospożywczych na rynku Unii Europejskiej w latach 2004-2012.....	78
Halina Kałuża, Agnieszka Ginter , Innowacje w gospodarstwach rolniczych młodych rolników.....	89
Agnieszka Komor , Zmiany w rozmieszczeniu i specjalizacji regionalnej przemysłu spożywczego w układzie wojewódzkim	99
Jolanta Kondratowicz-Pozorska , Wsparcie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2004-2013 i w perspektywie 2014-2020.....	108
Jerzy Kopiński , Trendy zmian głównych kierunków produkcji zwierzęcej w Polsce w okresie członkostwa w UE	117
Jakub Kraciuk , Znaczenie produktów rolnospożywczych w polsko-niemieckiej wymianie handlowej	130
Barbara Kutkowska , Rolnictwo dolnośląskie 10 lat po akcesji do Unii Europejskiej	139
Robert Mroczek, Mirosława Tereszczuk , Zmiany w polskim przemyśle mięsnym po przystąpieniu do Unii Europejskiej.....	152
Wiesław Musiał, Tomasz Wojewodziec , Innowacyjność w zakresie gospodarowania ziemią rolniczą w regionach rozdrobnionych agrarnie.....	162
Grażyna Niewęglowska , Gospodarstwa ekologiczne – szansą czy zagrożeniem dla polskiego rolnictwa?	169

Mirosława Marzena Nowak , Spółdzielczość mleczarska w okresie przynależności Polski do UE	177
Łukasz Popławski , Kierunki wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich w opinii mieszkańców gminy Słupia Jędrzejowska	186
Henryk Runowski , Kształtowanie się dochodów gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej	195
Małgorzata Rutkowska-Podolowska , Zielone światło dla zysku – inwestycje ekologiczne	206
Adam Sadowski , Zmiany agrarne w polskim rolnictwie jako efekt przekształceń systemowych	215
Grzegorz Ślusarz, Marek Cierpiał-Wolan , Przeobrażenia strukturalne w rolnictwie Podkarpacia w dekadzie pełnego członkostwa Polski w UE	226
Iwona Szczepaniak , Strategie konkurencji stosowane przez polskich producentów żywności na rynku Unii Europejskiej	238
Elżbieta Jadwiga Szymańska , Zmiany strukturalne na rynku wieprzowiny w Polsce po integracji z Unią Europejską	249
Izabela Wielewska , Zainteresowanie upowszechnieniem inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii w agrobiznesie	260
Aldona Zawajska , Zjawisko zagrabiania ziemi w kontekście praw własności	269
Dariusz Żmija , Innowacyjność przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce	281
Maria Zuba-Ciszewska, Jan Zuba , Wpływ struktury i cen sprzedanych produktów mleczarskich na efektywność sprzedaży wybranej spółdzielni mleczarskiej w różnych okresach	290

Summaries

Halina Bartkiewicz , Factors influencing decisions on trading agricultural land on the example of the Lubuskie Voivodeship	19
Katarzyna Boratyńska , Mechanism of bankruptcy of selected food industry company	28
Katarzyna Domańska, Anna Nowak , Competitiveness of Polish agriculture on the European Union market	37
Ludosław Drelichowski, Grzegorz Oszućik , Some conditions for the development of agribusiness in the period after the Polish accession to the European Union	46
Maciej Dzikuć , The importance of biomass co-firing in electricity production in Poland	56
Maria Golinowska , Trends in changes of expenditure on chemical plant protection in Poland after 2004	65
Michał Jasiulewicz , Local agri-biomass potential as a basis of the biogas plants development on the example of West Pomeranian Voivodeship	76
Elżbieta Kacperska , Competitiveness of Polish agro-food products on the EU market in the years 2004-2012	88

Halina Kaluża, Agnieszka Ginter , Innovations in agricultural farms of young farmers	98
Agnieszka Komor , Changes in arrangement and regional specialization of food industry in voivodeship system	107
Jolanta Kondratowicz-Pozorska , Support for ecological farms in Poland in 2004-2013 and in the perspective of 2014-2020	116
Jerzy Kopiński , Trends of changes of the main kinds of animal production in Poland in the period of its membership in the UE	128
Jakub Kraciuk , The role of agri-food products in the German-Polish trade..	138
Barbara Kutkowska , Lower Silesian agriculture after 10 years since the accession to the European Union	151
Robert Mroczek, Mirosława Tereszczuk , Changes in the Polish meat industry after the accession to the European Union	160
Wiesław Musiał, Tomasz Wojewodziec , Innovativeness in management of agricultural land in regions with agrarian fragmentation	168
Grażyna Niewęglowska , Organic farms – an opportunity or a threat for Polish agriculture?	176
Mirosława Marzena Nowak , Dairy cooperatives during the Polish membership in the EU	185
Łukasz Popławski , Directions of multifunctional development of rural areas in the opinion of inhabitants of Słupia Jędrzejowska commune	194
Henryk Runowski , Shaping incomes of agricultural farms in the European Union	205
Małgorzata Rutkowska-Podolowska , Green light for profit – environmental investments	214
Adam Sadowski , The agrarian structure changes in Polish agriculture as a result of the systemic transformations	225
Grzegorz Ślusarz, Marek Cierpiał-Wolan , Structural changes in agriculture in Podkarpacie in the decade of Poland's full membership in the European Union	237
Iwona Szczepaniak , Competition strategies used by Polish food producers on the market of the European Union	248
Elżbieta Jadwiga Szymańska , Structural changes in the pigmeat market after Polish integration with the European Union	259
Izabela Wielewska , Interest in popularization of investments in renewable energy sources in agribusiness	268
Aldona Zawojcka , The phenomenon of land-grabbing in the context of property rights	280
Dariusz Żmija , Innovative character of food industry companies in Poland..	289
Maria Zuba-Ciszewska, Jan Zuba , The influence of the structure and prices of sold dairy products on the efficiency of sales of a selected milk cooperative in different periods of time	299

Katarzyna Boratyńska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

MECHANIZM BANKRUCTWA WYBRANEGO PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŻYWCZEGO¹

Streszczenie: Globalny kryzys finansowy spowodował wzrost zagrożenia bankrutwem przedsiębiorstw w wielu branżach i sektorach gospodarki, również w przemyśle spożywczym. Głównym celem artykułu było rozpoznanie mechanizmu bankrutwa wybranego przedsiębiorstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn tego zjawiska. Przedstawiono mechanizm i przykładową trajektorię bankrutwa w sektorze spożywczym, wykorzystując metodę Argentiego. Wskazano najczęściej występujące przyczyny bankrutwa przedsiębiorstw spożywczych, zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Wśród głównych przyczyn bankrutwa w sektorze spożywczym ankietowani syndyci wskazywali następujące: wewnętrzne w sferze finansowej (utrata płynności finansowej) i operacyjnej (słabość zarządzania), przyczyny kapitałowe, a następnie rynkowe. Przedsiębiorstwa młode są w większym stopniu narażone na bankrutwo. Głównym celem podmiotu w początkowej fazie funkcjonowania jest przetrwanie.

Słowa kluczowe: bankrutwo, przemysł spożywczy, trajektoria bankrutwa.

DOI: 10.15611/pn.2014.361.02

1. Wstęp

W aspekcie ekonomicznym bankrutwo występuje w sytuacji, gdy wartość zobowiązań przedsiębiorstwa przewyższa wartość posiadanego majątku. Upadłość przedsiębiorstwa jest terminem prawnym. Najczęściej symptomy trudności ekonomicznych przedsiębiorstw/sektorów można rozpoznać z wyprzedzeniem czasowym. Z praktyki prowadzonych postępowań upadłościowych wynika, że próby uniknięcia likwidacji majątku podejmowane są zbyt często za późno. Konsekwencje bankrutwa są dotkliwe dla wielu interesariuszy. Koszty ponoszą m.in. właściciele, udziałowcy, zarządzający, pracownicy, wierzyciele, w tym Skarb Państwa. Skutki bankrutw dotyczą nie tylko wymiaru ekonomicznego, ale także społecznego czy psycholo-

---

¹ Artykuł został przygotowany w ramach projektu nr 2011/01/B/HS4/00841 pt. *Przyczyny bankrutwa przedsiębiorstw w wybranych branżach przemysłu spożywczego*. Projekt sfinansowano ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr DEC-2011/01/B/HS4/00841.

gicznego. Analizy retrospektywne zjawiska są nie do przecenienia. Racjonalne jest również podejście *ex ante*. Od początku lat 90. w Polsce stworzono wiele modeli służących ostrzeganiu przed bankructwem. Kitowski [2011, s. 192-203] podjął próbę weryfikacji wiarygodności diagnostycznej metod oceny kondycji finansowej firmy w świetle krajowej literatury przedmiotu. Zwrócił także uwagę na kryterium specyfiki branżowej w metodach oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa [Kitowski 2012]. Firlej, Bargieł, Szymański [2014, s. 63-72] dokonali oceny zagrożenia upadłością przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce na przykładzie spółek z indeksu WIG-Spożywczy.

2. Metodyka badań

Celem artykułu było rozpoznanie mechanizmu bankructwa w przemyśle spożywczym, ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn tego zjawiska. Wśród celów szczegółowych wskazano: rozpoznanie skali bankructw w przemyśle spożywczym, określenie głównych przyczyn bankructwa, a także przedstawienie trajektorii upadku wybranego celowo przedsiębiorstwa spożywczego Alfa o niewielkim stażu z województwa mazowieckiego (ze względu na tajemnicę handlową oraz ochronę danych w artykule podano zmienioną nazwę przedsiębiorstwa). Opis obiektu badań zamieszczony jest w dalszej części opracowania. W artykule wykorzystano takie metody badawcze, jak: analiza opisowa, kwestionariusz ankiety przeprowadzonej z syndykami prowadzącymi postępowania upadłościowe przedsiębiorstw spożywczych, trajektorie J. Argentiego w ujęciu modelowym. Wywiady z syndykami zostały uzupełnione badaniami aktowymi.

Powstawanie i przebieg kryzysu przedstawił J. Argenti. Wyróżnił on także trzy trajektorie upadłości:

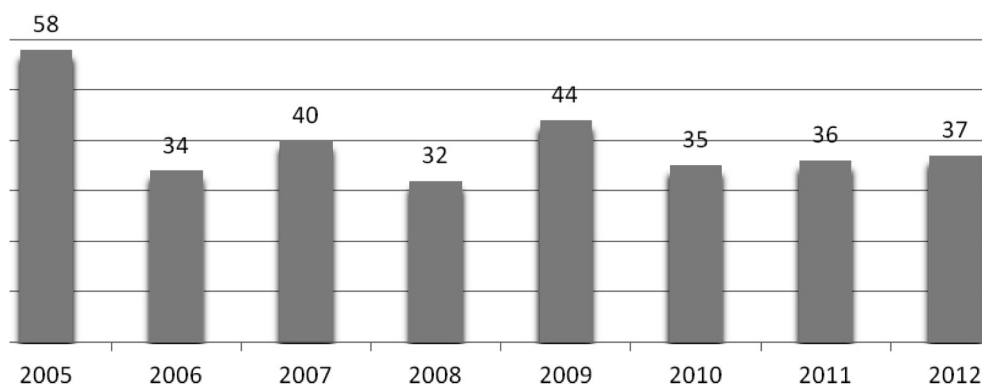
- 1) trajektorię upadłości nowo założonego przedsiębiorstwa,
- 2) trajektorię upadłości przedsiębiorstwa o niewielkim stażu,
- 3) trajektorię upadłości dojrzałego przedsiębiorstwa [Argenti 1976, s. 121].

W opracowaniu wykorzystano szczegółowo akta sądowe wybranego postępowania upadłościowego w sektorze spożywczym. Artykuł stanowi studium teoretyczno-empiryczne.

3. Skala bankructw w przemyśle spożywczym

J. Gołębiowski [2010, s. 117] przeanalizował m.in. strukturę podmiotową przemysłu spożywczego, jaka ukształtowała się w Polsce głównie w wyniku tendencji rozwojowych lat 90. Przedstawił dane dotyczące zmiany liczby przedsiębiorstw w poszczególnych branżach przemysłu spożywczego, z uwzględnieniem klas wielkościowych pod względem zatrudnienia w latach 2003 oraz 2007. Zwrócił uwagę na tendencję do spadku liczby firm przy wzroście przeciętnej ich wielkości. Spadek liczby firm odnosił się przede wszystkim do grupy przedsiębiorstw mikro i małych, które

obsługiwały lokalne rynki. W pierwszych trzech grupach wielkościowych bardzo wyraźna była redukcja liczby przedsiębiorstw w poszczególnych branżach przemysłu. Zdaniem J. Gołębiewskiego [2010, s. 118] ekonomia skali, nietrwałość i koszty transportu finalnych produktów, geograficzna koncentracja produkcji oraz specyfika surowców rolniczych są podstawowymi czynnikami wpływającymi na strukturę przemysłu spożywczego.

Rys. 1. Liczba upadłości przedsiębiorstw spożywczych w Polsce w latach 2005-2012

Źródło: [<http://www.liderzymian.pl/spozywcza-fakty/badania-adaptacyjnosci/item/475-zdolno%C5%9B%C4%87-przetwarzania-przedsi%C4%99biorstw-spo%C5%BCywczych>].

Zgodnie z danymi GUS w 2012 roku zostało zlikwidowanych ok. 1400 firm, które zajmowały się produkcją spożywczą. W 2006 roku ogłoszono bankructwo jednego z największych producentów napojów – Hellena S.A. (w rezultacie firma została kupiona przez Jutrzenkę). Dla branży mleczarskiej i zbożowej rok 2009 był bardzo trudny, natomiast w 2012 roku problemy z utrzymaniem się na rynku miały przedsiębiorstwa branży mięsnej. Na początku 2013 roku zbankrutował jeden z największych producentów mięsnych – przedsiębiorstwo PMB. Co kilka lat w Polsce upada kilkadziesiąt przedsiębiorstw spożywczych (rys. 1). W 2005 roku było to 58 podmiotów w przemyśle spożywczym (w polskiej gospodarce ogółem – 793, a w 2012 roku w przemyśle spożywczym – 37 (w polskiej gospodarce ogółem – 887)). Są to dane rejestrujące upadek firm o rozbudowanych, relatywnie dużych strukturach, których wpływ na stabilność sektora jest duży [Portal Liderzy...]. W roku 2009 w stosunku do 2008 nastąpił wzrost liczby upadłości przedsiębiorstw spożywczych. Jednak jak podkreślają A. Czyżewski i A. Grzelak [2011, s. 25], udział upadłości przedsiębiorstw tego sektora nie zmieniał się istotnie, a nawet spadł w roku 2009 w porównaniu do 2008 (z 10 do 9,5%), podczas gdy w pozostałych sektorach na ogół wzrastał.

4. Przyczyny i mechanizm bankructw w sektorze spożywczym

Konieczność wczesnego ostrzegania i zapobiegania pojawieniu się symptomów bankructwa zrodziła potrzebę poznania przyczyn tego zjawiska w przedsiębiorstwach [Korol, Prusak 2005, s. 44; Prusak 2011]. Dzięki analizie powodów upadku możliwe jest podjęcie odpowiednich działań, mających na celu uniknięcie bankructwa. Umiejętne i szybkie rozpoznanie symptomów bankructwa ma decydujący wpływ na uratowanie działalności.

Przyczyny upadłości przedsiębiorstw można podzielić na dwie główne grupy. Pierwsza z nich to przyczyny endogeniczne, tkwiące w samym przedsiębiorstwie. Druga grupa to przyczyny egzogeniczne, które stanowią czynniki kształtujące uwarunkowania makroekonomiczne w kraju. Przedsiębiorcy nie mają na nie żadnego wpływu (bądź mają wpływ bardzo ograniczony) i powinni dostosować się do reguł panujących na rynku. Znajomość przyczyn egzogenicznych stanowi narzędzie polityki ekonomicznej władz centralnych, służące między innymi do eliminacji nieefektywnych jednostek w gospodarce [Hadasik 1998, s. 37].

W literaturze ekonomicznej rozwinięto szereg teorii, które miały na celu wyjaśnić prawdopodobieństwa przetrwania jednostek gospodarczych na rynku. Powstały koncepcje, które można podzielić na trzy nurty, wywodzące się z teorii organizacji przedsiębiorstw, z ekonomiki przemysłu i z badań nad rynkiem.

Reprezentanci teorii organizacji przedsiębiorstw skupiają się głównie na wielkości i wieku firmy. Wymieniają kilka koncepcji rozwoju i przetrwania przedsiębiorstw. Jedną z nich jest koncepcja *Liability of Smallness*, związana z obciążeniami małych przedsiębiorstw. Zgodnie z nią mniejsze szanse na przetrwanie mają małe firmy. P. Preisdorfer i T. Voss [1990, s. 107-129] uważają, że mniejsze przedsiębiorstwa są często niezdolne do konkurowania z dużymi firmami. Małe przedsiębiorstwa często nie mają też stałych rynków zbytu, przez co nie są w stanie zapewnić pracownikom takich możliwości rozwoju, jakie oferują duże przedsiębiorstwa [Mączyńska 2009, s. 113].

W teorii organizacji przedsiębiorstw wymieniana jest także koncepcja *Liability of Newness*, dotycząca obciążeń nowych przedsiębiorstw. Bardzo ważną rolę odgrywają badania nad zależnością między długością okresu działalności jednostki gospodarczej na rynku a przetrwaniem. Według tej koncepcji młode firmy szybciej opuszczają rynek od starszych przedsiębiorstw. Do głównych powodów zaliczana jest konkurencja, z którą nowe przedsiębiorstwa muszą sobie radzić. Wchodząc na rynek, konkurują z organizacjami o ustabilizowanych pozycjach, muszą osiągnąć reputację w celu pozyskania klientów, dostawców, inwestorów. Według S. Urbana [2008, s. 431]: „Konkurencja to proces rywalizacji w dążeniu do osiągnięcia analogicznych celów. Natomiast konkurencyjność to zdolność do skutecznego konkurowania”.

Nurt wywodzący się z ekonomiki przemysłu zakłada, że przedsiębiorstwa dopiero po wejściu na rynek są w stanie stwierdzić, czy mogą na nim istnieć. Przedstawi-

cele tego nurtu poszukują czynników, które pozwolą przetrwać przedsiębiorstwom na rynku, w szerszym zakresie, na poziomie całej gospodarki, nie tylko na płaszczyźnie samej firmy. Wychodzą z założenia, że cechy strukturalne przemysłu, takie jak: bariery wejścia na rynek i wyjścia z niego, intensywność zastosowania nowych technologii, w istotny sposób wpływają na przetrwanie i rozwój nowych przedsiębiorstw na rynku [Mączyńska 2009, s. 116].

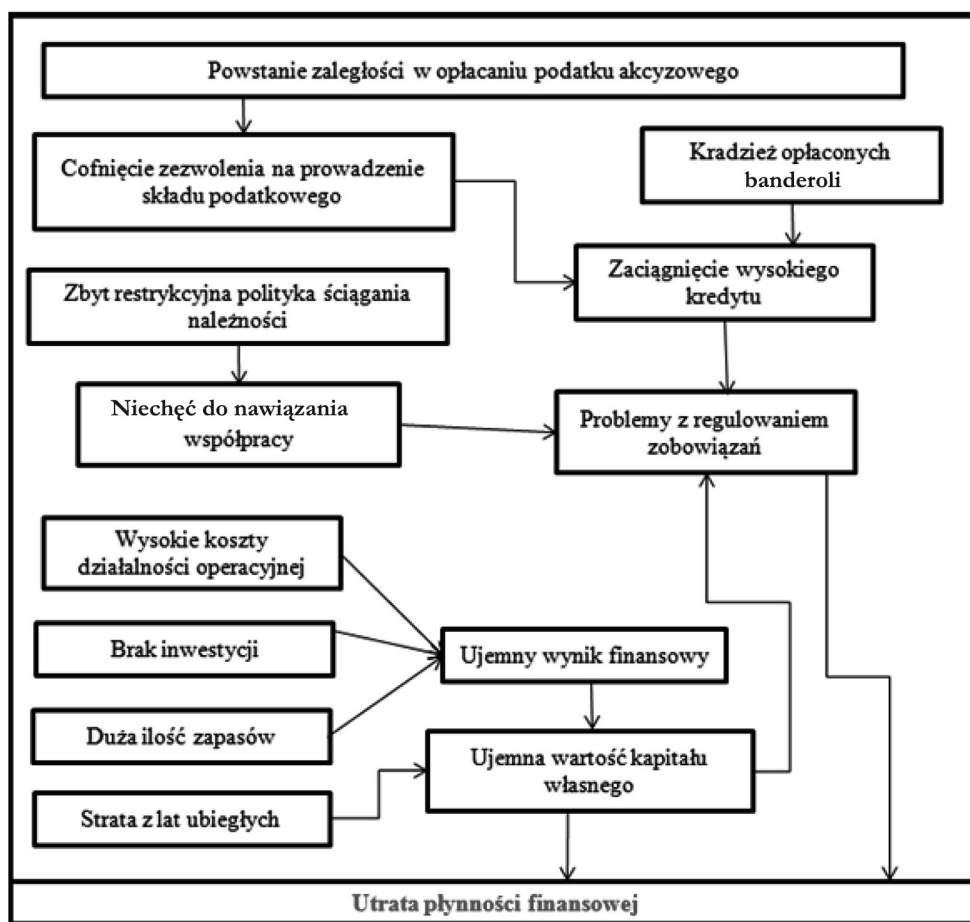
Trzeci nurt wywodzi się z badań nad rynkiem pracy. Dużą rolę według przedstawicieli tego nurtu odgrywa sam przedsiębiorca i takie jego cechy, jak: wiek, osobowość, wykształcenie. Badania potwierdziły, że prawdopodobieństwo przetrwania firmy jest skorelowane z cechami przedsiębiorcy.

Z badań przeprowadzonych przez autorkę wśród syndyków oraz badań aktowych, które dotyczyły sektora spożywczego, wynika, że większość przyczyn miała charakter endogeniczny, a więc zarządzający mieli na nie wpływ. Wśród przyczyn rynkowych i społecznych dominowały głównie: nieudana ekspansja rynkowa, agresywna konkurencja i zatory płatnicze. Mniejsze znaczenie miał zaś niewielki rynek zbytu, spadek popytu na wyroby na rynkach zagranicznych, zróżnicowany charakter podmiotów w poszczególnych ogniwach agrobiznesu. Natomiast z przyczyn wynikających z polityki gospodarczej największy wpływ na upadłość miały: skomplikowany i niejasny system podatkowy, niekorzystna polityka na rynku pracy i ubezpieczeń społecznych, wysoki poziom obciążeń podatkowych. Wśród czynników powodujących upadłość wskazano przyczyny wewnętrzne w sferze operacyjnej, a wśród nich znalazły się: słabości zarządzania (brak doświadczenia i odpowiednich kompetencji zarządu), błędna strategia, „sztywny” proces podejmowania decyzji, brak dostępu do taniej siły roboczej, niespełnianie norm sanitarnych, niespełnianie norm weterynaryjnych. Z kolei w sferze finansowej największy wpływ wykazywały: utrata płynności finansowej, wzrost zobowiązań, w tym przeterminowanych, wysokie zadłużenie przedsiębiorstwa.

5. Mechanizm oraz trajektoria upadku wybranego przedsiębiorstwa spożywczego

Firma Alfa Sp. z o.o. rozpoczęła swoją działalność 12 lutego 2002 roku, jej siedziba znajdowała się w województwie mazowieckim. Właściciel spółki posiadał 2 tys. udziałów o łącznej wartości 1 mln zł. Przedmiotem działalności była: produkcja jabłecznika i win owocowych, sprzedaż towarów różnego rodzaju, niewyspecjalizowana sprzedaż hurtowa żywności, napojów i wyrobów tytoniowych. 21 stycznia 2005 roku do Sądu Rejonowego w Warszawie wpłynął wniosek spółki Alfa o ogłoszenie upadłości. Głównym tego powodem była utrata płynności finansowej. Zobowiązania przedsiębiorstwa w stosunku do dostawców wynosiły 132,8 tys. zł, natomiast w stosunku do Skarbu Państwa – Izby Celnej w Warszawie, z tytułu podatku akcyzowego wynosiły 813,8 tys. zł. Na dzień złożenia wniosku Izba Celna zajęła ruchomości spółki i rachunek bankowy. W takiej sytuacji spółka musiała zaprzestać prowadzenia działalności.

Spółka posiadała majątek w kwocie 1,3 mln zł, udział aktywów trwałych i aktywów obrotowych wynosił 50%. W pasywach kapitał własny spółki był wartością ujemną, wynosił –913,2 tys. zł. Duży wpływ na taką wartość miała strata z lat ubiegłych i strata netto. Wartość pozycji zobowiązań i rezerw na zobowiązania wynosiła 2,2 mln zł. Przedsiębiorstwo w 2004 r. zaciągnęło kredyt w wysokości 975,9 tys. zł. Spółka Alfa stała się dłużnikiem niewypłacalnym wobec swoich wierzycieli. Suma zobowiązań przewyższyła aktywa spółki. Wnioskodawca był dłużnikiem ponad 25 wierzycieli. W lipcu 2004 r. powstała zaległość w podatku akcyzowym w kwocie 259,2 tys. zł. Przedsiębiorstwo złożyło wniosek w sprawie rozłożenia zaległości na 10 miesięcznych rat. Niestety spółka spotkała się z odmowną decyzją. 1 marca 2007 r. spółka została wykreślona z rejestru przedsiębiorców.

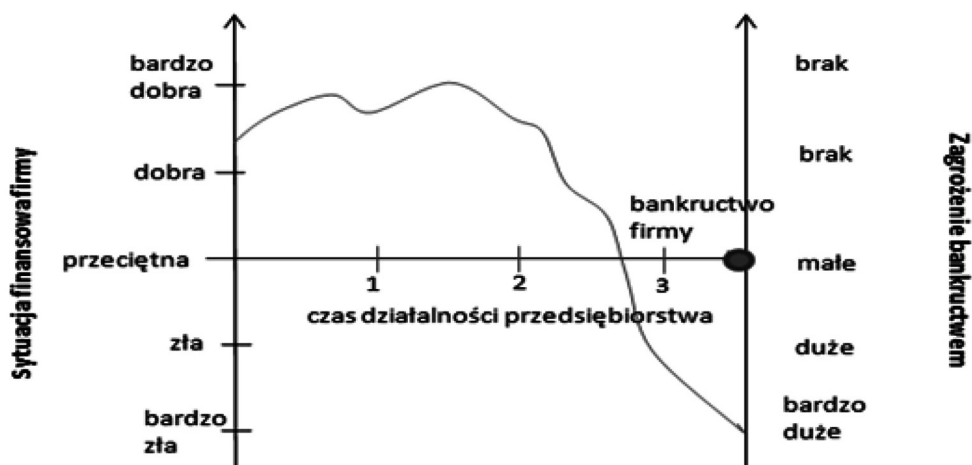

Rys. 2. Mechanizm i przyczyny bankructwa w spółce Alfa

Źródło: badania własne na podstawie informacji z akt upadłościowych wybranej spółki.

Przedsiębiorstwo w pewnym momencie działalności przestało opłacać podatek akcyzowy. Naczelnik urzędu celnego cofnął spółce zezwolenie na prowadzenie składu podatkowego, dodatkowo kradzież opłaconych banderoli uniemożliwiła sprzedaż produktów. Przedsiębiorstwo prowadziło zbyt restrykcyjną politykę ściągania należności, czym zniechęcało do współpracy. Zaciągnięto wysokiej wartości kredyt. Takie posunięcie tylko pogorszyło sytuację finansową spółki, która nie była w stanie regulować swoich bieżących zobowiązań. Brak inwestycji, wysokie koszty działalności operacyjnej, wysoki stan zapasów, który uległ przeterminowaniu, doprowadziły do poniesienia straty. Ujemna wartość kapitału własnego doprowadziła do niewypłacalności spółki i całkowitej utraty płynności finansowej (rys. 2).

Mimo że sam scenariusz i etapy przebiegu kryzysu oraz jego oznaki są podobne dla wielu upadłych przedsiębiorstw, proces ten odbywa się inaczej w przedsiębiorstwach młodych i w jednostkach dojrzałych, które funkcjonują na rynku od wielu lat [Argenti 1976, s. 121]. W zależności od wieku działalności gospodarczej w poszczególnych okresach oddziałują na nie różne czynniki. Silnie obciążone ryzykiem upadłości są młode firmy. Głównym celem działalności gospodarczych w początkowej fazie istnienia jest przetrwanie.

Rys. 3. Trajektoria bankructwa spółki Alfa

Źródło: badania własne na podstawie informacji z akt upadłościowych wybranej spółki.

Spółka Alfa prowadziła swoją działalność przez niecałe cztery lata. W początkowej fazie sytuacja finansowa firmy była dobra. Sprzedaż wzrastała, przedsiębiorstwo uzyskiwało zamierzone zyski. Spółka nie miała problemów w obszarze zarządzania. Firma rozwijała się, uzyskała zgodę na prowadzenie składu podatkowego. Po drugim roku działalności w przedsiębiorstwie pojawiły się problemy. Związane były z powstaniem zaległości w opłacaniu podatku akcyzowego oraz kradzieżą opłacon-

nych banderoli. Przedsiębiorstwo musiało wstrzymać sprzedaż artykułów. Sytuacja finansowa pogarszała się, spółka zaprzestała regulowania zobowiązań. Nadmierne zadłużenie doprowadziło do utraty płynności finansowej i bankructwa (rys. 3).

6. Wnioski

1. Większość przyczyn upadłości badanego przedsiębiorstwa spożywczego miała charakter endogeniczny, a więc zarządzający mieli na nie wpływ. Większość przyczyn miała charakter finansowy. Wśród tych, które miały największy wpływ na upadłość, wskazano: utratę płynności finansowej, wzrost zobowiązań, wysokie zadłużenie przedsiębiorstwa, ujemny wynik finansowy.

2. Przedsiębiorstwa młode są w większym stopniu narażone na bankructwo. Głównym celem podmiotu w początkowej fazie funkcjonowania jest przetrwanie.

3. Trajektorie wyróżnione przez J. Argentiego mają charakter standardowy, jednak w praktyce może wystąpić inny przebieg upadłości przedsiębiorstw.

4. Przedstawiona w artykule złożona problematyka wymaga dalszych, pogłębionych badań.

Literatura

- Akta sądowe wybranych postępowań upadłościowych sektora agrobiznesu.
- Argenti J., 1976, *Corporate Collapse: The Causes and Symptoms*, McGraw Hill Book Co Ltd.
- Czyżewski A., Grzelak A., 2011, *Rolnictwo w Polsce na tle sytuacji ogólnoeconomicznej kraju w okresie kryzysu 2007-2009*, Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, t. 98, z. 3.
- Firlej K., Bargiel A., Szymański M., 2014, *Zagrożenie upadłością przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce na przykładzie spółek z indeksu WIG-Spożywczy*, Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis, Oeconomica (74)1.
- Gołębiewski J., 2010, *Efektywność systemów marketingowych w gospodarce żywnościowej*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2010.
- Hadasik D., 1998, *Upadłość przedsiębiorstw w Polsce i metody jej prognozowania*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- <http://www.liderzymian.pl/spozywca-fakty/badania-adaptacyjnosci/item/475-zdolno%C5%9B%C4%87-przetrwania-przedsi%C4%99biorstw-spo%C5%BCywczych> (dostęp 10.06.2014).
- Kitowski J., 2011, *Próba weryfikacji wiarygodności diagnostycznej metod oceny kondycji finansowej firmy (w świetle krajowej literatury przedmiotu)*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 158/2011, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław.
- Kitowski J., 2012, *Sposoby ujmowania kryterium specyfiki branżowej w metodach oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa*, http://jmf.wzr.pl/pim/2012_4_1_19.pdf (dostęp 25.07.2014).
- Korol T., Prusak B., 2005, *Upadłość przedsiębiorstw a wykorzystanie sztucznej inteligencji*, Wydawnictwo CeDeWu.pl, Warszawa.
- Mączyńska E., 2009, *Bankructwa przedsiębiorstw. Wybrane aspekty instytucjonalne*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Portal Liderzy Zmian, *Zdolność przetrwania przedsiębiorstw spożywczych*, <http://www.liderzymian.pl/spozywca-fakty/badania-adaptacyjnosci/item/475-zdolno%C5%9B%C4%87-przetrwania-przedsi%C4%99biorstw-spo%C5%BCywczych> (dostęp 10.06.2014).

- Preisendorfer P., Voss T., *Organizational morality of small firms: The effects of entrepreneurial age and human capital*, "Organizational Studies" 1990, no. 11, s. 107-129.
- Prusak B., 2011, *Ekonomiczna analiza upadłości przedsiębiorstw. Ujęcie międzynarodowe*, Wydawnictwo CeDeWu.pl, Warszawa.
- Raport końcowy projektu nr 2011/01/B/HS4/00841 pt. *Przyczyny bankructwa przedsiębiorstw w wybranych branżach przemysłu spożywczego*, projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr DEC-2011/01/B/HS4/00841.
- Urban S., 2008, *Wybrane zagadnienia z teorii konkurencji*, Roczniki Naukowe SERiA, 2008, 10, z. 1.

MECHANISM OF BANKRUPTCY OF SELECTED FOOD INDUSTRY COMPANY

Summary: In the period of global economic crises the threat of bankruptcy of enterprises of many sectors of economy has increased. The main purpose of this article was to point out a mechanism of bankruptcy in food industry, taking into account the main reasons for this phenomenon. The author concentrated on the mechanism and the trajectory of bankruptcy case based on Argenti's method. Moreover, the most frequently occurred reasons for bankruptcy of companies, both external and internal were presented. Taking into account trustees in bankruptcy opinions it is worth emphasizing that there were the following main reasons for bankruptcy in food sector: internal ones in the financial and operational area, namely lack of financial liquidity and weak management, then capital and last but not least market reasons.

Keywords: bankruptcy, food industry, trajectory of bankruptcy.